



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

Punct. I. De Imperio reflexio circa actum singularem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

adequatè illuminata. Consequentia facilem probationem habet. Actus intellectus tantum prærequiritur ad actum voluntatis, ut replicatio obiecti & illuminatio potentie: ergo posito actu, in quo consistit hæc applicatio, & illuminatio potentie nullus alius requiritur: ergo præter apprehensionem vel iudicium nullus alius actus intellectus prærequiritur ad volitionem.

6 Respondent nonnulli, requiri imperiū ad electionem ut influet potentia volitivā intentionem præcedentē, quæ insinuat necessaria est ad electionem, & non fit neque per apprehensionem, neque per iudicium, quibus potest cognosci ratio boni, aut mali in obiecto reperta. In primis hæc solutio aliquantū recedit à cōclusionē, supponit enim imperium non requiri ad intentionem, sed tantum ad electionem. Sed neque hanc requiri, & hanc imitationē esse superfluum ad electionem faciendam probo. Eō præcisē quod voluntati proponatur utilitas mediæ & conducen-
tia, quam habet ad finē, & illius necessitas ad obtinendum finem, est sufficienter præuenta, ut nō possit finem non eligere suppositā intentione, quia ex vna parte obiectum est sufficienter propositum, ut voluntas possit illud amplecti, ex alia cognitio necessitatis, & intentio præhabita supposita potentia ad eligendū medium sufficienter ut necessitatem valeant inducere: ergo ad electionem actus necessariū faciendam non prærequiritur tale imperium. Dices, prærequiri adhuc insinuationem ipsius intentionis, quæ non includitur in cognitione utilitatis, & necessitatis mediæ. Contrariū hæc insinuatō requireretur tantū deberet consistere in cognitione ipsius intentionis insinuatæ, non in actu imperij respectu mediæ, non enim intentio posset insinuari per actum respicientem medium, & non ipsam: ergo ex omni capite superflue ponitur talis imperij actus.

7 Dico tertio: Si tale imperium daretur, omnino libertatem voluntatis everteret. Conclusionē doctē, & solidē insequitur Suarez suprà in hunc modum. Posito tali imperio nulla est indifferentia in voluntate, quia talis est natura, ut non possit non coniungi cum actu, quod ita verū exultimat Med. cit. dubio 2. ut asserat stante imperio efficaci ex parte intellectus nullam restare libertatem in voluntate ad contradicendum, additque imperium non habere hanc efficaciam à voluntate, quia cum non sit in infinitum abeundum, necessariū perveniendum est ad aliquod imperiū intellectus antevergens omnē actionem voluntatis, quod hanc efficaciter rapiat ad operandum, ex quibus sic arguo contra Medinam, & omnes, qui illi cōsentiant. Posito hoc imperio nulla est libertas in voluntate, hoc imperium est ante omnem actum voluntatis: ergo ante omnem actum voluntatis supponitur id, quo posito nulla est libertas: ergo nullus actus voluntatis liber esse potest: duas partes antecedentis desumpsi ex Medina duas illationes factas exultimo apud omnes fore magni roboris.

8 Respondet Iuellus 9. Metaphys. q. 4. hoc imperium liberum esse respectu voluntatis, & ita actum ex illo necessariū illatum posse libertate gaudere. Recedit solutio à Thomistarum doctrina, & in maiores incidit difficultates, si actus imperij liberè debet supponere actum voluntatis, hic actus voluntatis aliud imperium, & ita in infinitum abeundum, vel deveniendum ad aliquem actum voluntatis, qui ab imperio non dependeat ad actum imperij necessariū, quod bene novit Medina, qui ne in hanc difficultatē incideret falsus est hoc imperium antevertere omnē actū voluntatis, & illo posito nullam manere libertatem in voluntate, non sine magna humanæ libertatis iactura. Deinde etiam si imperium liberum esset, actus quando ab illo necessariū oritur, in se non esset liber, sed liberate imperij secundariū, & derivatiū, sicuti electio orta ex intentione libera efficaci in se libera non est, ut probabo in anima Controv. 10. Punct. 3. Plures alias solutiones, & plurima alia argumenta possem adducere contra hanc sententiam. Vide quæ contra omnem prædefinitionem antecedentem nostri Authores adducunt, quæ omnia æquē contra hoc imperium adduci possunt, illa iterum recognosce, quibus poteris uti ad imperium impugnandum.

9 Si velim fundamenta euellere, quibus hoc nititur imperium, vix vllum inuenio. Primum peti solet ex auctoritate Aristotelis, apud quem neque relatum ab aduersariis vllum testimonium inuenio, quod quidquam difficultatis præ se ferat. Legatur P. Vasquez disput. 59. citatā, cap. 5. ubi mentem Aristotelis doctē interpretatur. Circa mentem D. Thomæ lege nostrum Ruizium disput. 3. de providentia,

sect. 7. à n. 8. ubi probat Angelicum Doctorem nullum posuisse actum imperij in intellectu distinctum à iudicio enunciativo, & in hoc consistere actū imperij iuxta auctoritatem sancti Doctoris, probat ex illius testimonio, & ex interpretatione Conradi nobilis rati Præceptoris Discipuli. Probat similiter nostrum Ruizium multis Scripturæ testimoniis, actum imperij verbo Indicatio significari. Quod si ita imperium constituitur faciliè illud admittam respectu volitionum efficacium, quas iudiciū de bonitate obiecti, saltem ut in plurimum præcedere verum est, vnum tamen Thomistis non concedam, quod Angelicus Doctor minime docuit, videlicet actum illum imperij talis esse naturæ, ut illo posito, nulla in voluntate indifferentia remaneret, hoc enim absque omnimoda libertatis iactura conceditur; voluntas enim indiget iudicio, ut possit proprium actum elicere, non verò iudicium illud prærequiritur voluntatem determinat, sed voluntatem constituit potentem se determinare, & ita requiritur iudicium ut voluntas se ipsam determinet, non verò, ut illud voluntatem prædeterminet, quod pulchrè dixit Bernardus libro de gratia & libero arbitrio, his verbis, *Est ratio data voluntati, ut insinuat illam, non ut destruat; destrueret autem, si necessitatem illam imponeret, quo minus pro arbitrio suo sese volueret.* In confirmationem huius doctrinæ docuit Salas 1. 2. tit. 6. disp. 2. sect. 1. a. ex Viguerio, quem ipse refert imperium directivum pertinere ad intellectum, & motivum ad voluntatem.

CONTROVERSIA IX.

De actibus voluntatis imperantibus alios actus eiusdem potentia.



M NIA quæ in hac materia continentur purè sunt Philosophica, quia tamen Theologis valde necessaria sunt illis disputanda commendant Philosophi; ego tamen illa non omitram hac de causa, munus enim Philosophi est Theologo ministrare illa quæ intra Philosophiæ obiectum continentur.

PUNCTUM PRIMUM.

De imperio reflexo circa actum singularem.

§. I.

Status questionis.

Omnium potentiarum Regina voluntas, quæ aliis imperat, & determinat ad proprios actus, cui potentia externæ præstò obediunt, ut primum enim voluntas dicit, *volo deambulare*, potentia loco motiva suum exercet officium & voluntati obedit, & intellectus in omnibus, in quibus sufficiens motivum habet ad assentiendum, vel dissentiendum, & rei evidentia ad aliquem actum non adducitur, voluntati obedit, & ad imperium illius assensum dicit, vel dissensum simile imperiū exercet voluntas, respectu suorum actuum, quādo per vnum actum alium sibi imperat, ut cum dicit, *volo elicere actum contritionis*, contritionis actus imperatus dicitur; ille verò alius actus reflexus quo dicit voluntas, *volo elicere contritionem*, imperans appellatur.

De ratione actus imperati est ab imperato procedere, & de ratione imperantis in imperatū influere, inde imperans & imperatus se habent tanquam causa & effectus. Addit Ripalda de ratione imperati esse ordinatū in finem operantis, & hac ratione dicitur illi servire, ita ut omnis actus voluntatis ab alio procedens, & in illius finem ordinatus imperatus dicitur. Non placet hic philosophandi modus, quia sæpè actus imperans tanquam finem respicit ipsum imperatum, sæpè enim quis dicit, *volo elicere contritionem* propter excellentiam ipsius actus nullo alio fine inspecto, quæ finem non inspicit contritio, quæ tantum respicit delectationem peccati propter Deum offensum. Secundo, electio mediōrum dependet ab intentione, & in illius finem ordinatur, &

& tamen intentio non vocatur actus imperans respectu electionis, neque electio imperata dicitur respectu intentionis. Actus imperatus proprie solum appellatur, illi qui ab alio actu reflexo voluntatis dependet, sed de hoc nomine tenus potest esse questio, si enim dicamus actum reflexum tantum posse dici imperantem, insurgeret questio, an vnus actus directus possit oriri ex alio directo ad cuius finem cōducit, siue hoc sit per influxum imperantis in imperatum, siue per aliam dependentiam causæ ad effectum.

3 Duplex est imperium vnum efficax, inefficax aliud; imperium efficax aliter dicitur, ac cogitatio efficax appellatur, quia inter cogitationes, quæcumque effectum habet, etsi potuerit illum non habere, efficax dicitur, quod ex se effectum habet tali modo sibi connexus, ut illum non possit non habere; imperium autem quod sine effectu, ad quem potentia est in actu primo completa, potuit esse etiam si de facto illum sortitur, inefficax dicitur, quia illius efficacia non desumitur ab effectu, sed à sua natura. Rursus imperium est duplex reflexum, & directum. Imperium reflexum consistit in actu respiciente alium actum eiusdem voluntatis tanquam obiectum; imperium directum, est actus qui directè tendit in obiectum externum, in cuius ademptionem, internus alius actus conducere potest, v.g. amat quis bonitatem diuinam, & ex hoc amore immediatè mouetur ad actum misericordie, qui nouit maxime conducere hoc opus ad obiectum prius amatum, v.g. ad obsequium præstandum bonitatis diuinæ.

4 Actus reflexus triplex potest respicere obiectum, primum est actus determinatus & singularis: secundum est actus indeterminatus sed particularis: tertium, actus confusus, & quasi vniuersalis, exempli gratia, dicit quis volo elicere contritionem, hic actus respicit obiectum determinatum & singulare, si autem dicat, volo elicere actum misericordie vel iustitiæ, hoc obiectum est singulare sed indeterminatum, dicit vnum singulare, sed sub distinctione inter duo. Tandem si dicat, volo elicere actum virtutis immemor alius speciei in particulari, & tantum memor virtutis vt sic in communi.

5 Item actus reflexus qui fertur in actum particulatam & indeterminatam, v.g. volo elicere actum iustitiæ vel charitatis, dupliciter potest respicere obiectum indeterminatum. Primo, quia rectè inspecta natura actus iustitiæ & misericordie vterque actus placet voluntati, nepter tamen adeo illi gratus est vt ex vi illius voluntas illi alteri præferat, sed dicat, elicet alterum ex his actibus, ac si diceret, neutrum horum exercere mihi molestum erit, quia tamen non duos actus exercere volo, quemcumque ex his assumam. Alio modo potest dicere voluntas: volo facere hunc vespillum, non se potius ad hunc quam ad illum determinando, quia vtriusque vel saltem alterius naturam nondum rectè perspectam habet, & expectat rectam & adæquatam notitiam illius, vt potius hunc eligat, quam illum ne minus vtilem vel magis arduum illius naturam ignorans eligat.

6 Duplici etiam modo potest ferri actus reflexus in rationem communem actus, nulla cognita specie, vel non determinatâ materia. Primo, in rationem illam communem exercendam tantum in aliquo individuo, v.g. actus, quo quis dicit, volo elicere actum virtutis, ac si diceret, volo elicere aliquem actum ex pluribus honestis, qui fieri possunt. Secundo modo potest ferri in rationem illam communem exercendam in omnibus indiuiduis illius, vt si quis diceret, volo adimplere legem Dei, seu volo elicere actus externos mihi præceptos, non cogitando de hoc neque de illo singulari, quia nullus actus præceptus in particulari tunc memorie occurrir. Tandem hi omnes actus reflexi possunt respicere actus positivos & possunt tendere in liberas omissiones. Potest vltimò considerari volitio inclinans voluntatem ad aliam volitionem circa idem formale motiuum cum diuerso obiecto materiali saltem inadæquatè, v.g. amor Dei propter ipsum, ad amorem proximi propter Deum. De his omnibus examinandum est an actus possint inter se imperari.

§. II.

Statuuntur actus reflexi voluntatis imperantes alios actus eiusdem potentie.

7 Negat Vasq. 1.2. disp. 51. c. 5. posse vnum actum voluntatis alium immediatè imperare, & esse causam illi. Francisc. de Ouedo Philosoph. Tom. II.

lius per modum imperij, & consequenter affirmat actum reflexum tantum comitanter se habere respectu directi, quem respicit, vel tantum actum reflexum ad directum elicendum conducere quatenus illum determinat ad motiua inuestiganda, quæ voluntati applicata illam inclinent ad actum directum reflexè volitum.

Afirmatiuam partem tuerentur P. Suarez 1.2. disp. 10. de actibus imperatis sect. 1. & de bonitate actus interioris disp. 6. sect. 3. P. Salas 1.2. lib. 7. disp. 3. sect. 16. P. Egid. Corninch. 2.2. disp. 27. n. 11. P. Valentia P. Azor, Tann. Alenf. Altiñod. Capr. Almai. Caiet. Theo. Conrr. & Lorca apud Ripaldam de ente supernaturali disp. 65. sect. 3. longam istam Theologorum manum ducat S. Th. 2.2. q. 124 art. 21. ad 23. & 1.2. q. 13. art. 1. & q. 19. art. 2. ad primum, vbi hac habet: *Quantum ad actum voluntatis, non differt bonitas quæ est ex obiecto, à bonitate quæ est ex fine: sicut in actibus aliarum virtutum, nisi forte per accidens prout finis dependet ex fine, & voluntas ex voluntate.* Quibus verbis expressè docet actum voluntatis immediatè pendere ex alio diuerso modo, atque electio pendet ex intentione, quia tunc non pendet finis ex fine, sed medium ex fine, hac autem docet finem pendere ex fine, quod nisi per imperium fieri nequit.

Abstinēd à rationibus Theologicis, quas pro hac conclusione adducit Ripalda, & intra Philosophiæ terminos hanc conclusionem probo. Actus voluntatis quo ego dico, volo elicere actum amoris, conducit ad hunc actum amoris faciendum, vt fatetur Valquez, & nullus negare potest, si enim non conducunt, æquè expectarem actum amoris ab homine, qui modò habet voluntatem illum elicendi, & ab illo qui nunquam de tali obiecto cogitauit, neque fundamentum haberemus ad expectandam sacramentalem confessionem ab homine qui firmiter statuit se per hoc sacramentum propriam animam expiaturum, neque peccatorem hortaremur, vt statuatur sibi plures actus virtutis exercendos, intendentes hunc hominem illos exercere, quandoquidem actus quibus modò id statuitis, non conducunt ad praxim aliorum interiorum, quam respiciunt tanquam proprium obiectum, quod concedere valde temerarium est & absurdissimum esset, sed nullo alio modo melius potest conducere, quam immediatè imperando suum obiectum: ergo hoc modo & non alio conducit. Si probetur minor, discursus vndique firmus erit, sic illam statuo. Actus imperans nullo alio modo potest influere in imperatum nisi per immediatum imperium modo explicando Punct. 3. vel excitando nouas rationes applicando motiua voluntati vt actum imperatū eliciat, vt vult Valq. neque alius modus quo conducatur actus reflexus ad directum huiusque inuētus est, sed non conducit per applicationem motiuorum: ergo, immediatè non conducere applicando motiua sic probo. Actus, quo ego dico, volo amare Deum, vel mouet voluntatem, vt eliciat actum imperatū intellectui nouam inquisitionem motiuorum ad amorem vel immediatè mouet ipsum intellectum ad hanc inquisitionem faciendam, si intellectum applicat ad illam medio actu voluntatis: ergo actus voluntatis, quo ego dico, volo amare Deum, immediatè inclinat voluntatem ad actum, quo dicit, volo indagare motiua ad amandum Deum: ergo potiori ratione poterit eandem voluntatem inclinare ad ipsum amorem ad quem est iam proximè potens, & sufficienti motiuo præuenta: si enim actus voluntatis ad alium potest immediatè mouere, ad nullum potiori ratione quam ad illum, quem habet pro obiecto. Secundo probo voluntatē non posse media alia volitione applicatè intellectū, ad inquisitionem motiuorum: sepe cum quis motiuum habet ad amandum Deum, & ad hunc amorem reflexè amandū propter excellentiam illius, non cogitat de inquisitione aliorum motiuorum, neque aliquid cognoscit præter illa motiua ad amandum Deum amore directo, & ad intendendum hunc amorem directum alia volitione reflexa; ergo non potest habere actum quò dicat, volo quærere alia motiua ad Deum amandū, non enim potest ferri voluntas in inquisitionem mediorum, quæ non cognouit. Tertio, sepe potest voluntas cognita bonitate Dei & cognita bonitate actus amoris versantis circa hanc bonitatem elicere actū reflexum quo dicat, volo propter meam iustificationem elicere actum amoris respicientem tanquam formale motiuum bonitatem Dei, tum impertinens erit inquisitio aliorum motiuorum, cum actus imperatus tantum sit elicendus propter bonitatem Dei, quàm iam intellectus cognouit, quod contingit quotiescumque voluntas imperat

imperat actum amoris Dei qui necessariò respicit hoc motuum, & non aliud. Dici poterit tunc voluntatem non determinari ad nouum motuum inquirendum, sed ad idem viuacius perfectiori cognitione applicandum. Contra hanc solutionem facit argumentum suprà factum, quia raro vel ferè numquam cogitat intellectus de hac viuaciori & perfectiori cognitione, quàm motuum applicetur. Deinde impugnatur, quia durum est dici cum eisdem motu ad amandum non esse fundamentum maius ad amorem directum sperandum ab homine, qui actu reflexo dicit, volo amare, quàm ab alio, qui numquam talem actum reflexum habuit.

10 Hæc vltima ratio probat voluntatem reflexam non conducere ad volitionem directam tantum determinando immediatè intellectum ad hanc inquisitionem, deinde quia intellectus sæpe sæpius nulla habet principia ad perfectiorem cognitionem habendam, de motu proposito ad amorem directum, neque ad alia motua perscrutanda: ergo volitio reflexa non poterit conducere ad volitionem directam mediâ hac inquisitione & inuentione noui motui, neque mediâ viuaciori cogitatione eiusdem. Vltimò sic arguo: volitio reflexa tendens in Dei amorem, non habet pro obiecto inquisitionem motui ad amandū Deū, neque connexionem habet cum illa noua inquisitione, quorsum ergo ad illam intellectus determinabitur tali volitione reflexa? Dices determinari hac volitione, quia talis inquisitio conducentis est ad obiectum ipsius volitionis. Contra: volitio in opinione contraria non determinat, neque inclinatur ad suum obiectum: ergo minus poterit inclinare seu determinare ad id quod conducit ad tale obiectum: vel si volitio reflexa determinat ad id, quod conducit ad suum obiectum, licet illud non habeat pro obiecto, neque aliqua ratione sit cum illo connexum, potiori ratione determinare & inclinare poterit ad proprium obiectum, videlicet ad volitionem reflexam. Respondetis posse determinare ad id, quod conducit ad volitionem directam, quia est quid pertinens ad aliam potentiam voluntati subditam, non tamen posse determinare ad volitionem, quam habet pro obiecto, quia talis volitio pertinet ad ipsam voluntatem, quæ ipsa sibi subdita non est, neque tenetur obedire imperio sui ipsius. Contra: imperium ex natura sua non efficit neque necessariò connexum cum actu imperato libertatem potentie exercentis actum imperatum illam relinquit, & actum imperatum liberum feruat: ergo ex eo quod voluntas libera sit non infertur repugnantia actus natura sua non efficit. An inferatur repugnantia actuum ex se efficacium §. sequenti, explicabo. Diceret aliquis de modoloquendi nimis scrupulosus, hos actus reflexos inclinentes potentiam voluntatis ad actus directos saluâ illius libertate, propriè non esse dicenda imperia, sed potiùs preces, seu petitiones, siquid illis positus potest voluntas libera, nullius iure læto, & absq; alicuius iniuria tales directos actus non elicere, est autem de ratione imperij aliquo modo obligare ad id, quod imperatur, ita vt physice, vel saltem moraliter, hoc est, iure, contra illud fieri nequeat. Sed hæc differentia tantum est de nomine, & standum est communi Theologorum loquendi modo, qui hos actus reflexos imperantes, etsi ex natura sua non efficit, imperia hucusque appellauit.

11 Obiic. pro sententia Patris Valsq. D. Thom. 1.2. q. 18. a. 6. ad 2. vbi hæc habet: *Dicendum quod ordinari ad talem finem, etsi accidat exteriori actui: non tamen accidit actui interiori voluntatis, qui comparatur ad exteriorem sicut formale ad materiale.* Ex quibus verbis sic potest argui: Actus interior non ordinatur ad finem ab alio actu interiori, sicut ordinatur exterior: ergo non imperatur actus interior sicut imperatur exterior, quia si imperaretur ab aliquo, ab illo ordinaretur in finem, non enim alia ratione exterior ordinatur ad finem, nisi quia ab interiori imperatur. Resp. D. Thom. in præsentia distinctione assignare inter actus internos & externos ex eo quod actus interni intrinsecè sepe finem respiciunt, quæ non possunt non respicere, actiones verò externæ nullum intrinsecum finem habent, sed tota ordinatio illarum in finem extrinsecè illis accidit ex exteriori actione deriuata.

12 Obiic. secundò. Ex eo differunt actus interni, & externi, quod interni finem intrinsecum habent propriamque libertatem, externi verò tantum habent finem extrinsecum, & libertatē ab actu interno deriuatam: ergo quamuis actio exterior possit sumere moralitatē ab imperante, interior nullam poterit ab illo participare. Resp. actum externum di-

stinguī ab interno, quia externus capax non est libertatis immediate, & non nisi medio interno imperante finem respicit; hoc tamen non infertur non posse actum internū imperari ab alio interno, & medio quo finem extrinsecum respiciat distinctum à fine intrinsecum quem per se respicit.

Obiic. tertio. Actus internus potest imperari ab alio ergo actus contritionis poterit imperari ab alio ergo poterit vitari, & malitia habere. Hæc obiectio Theologi pungit ad Philosophum; huius enim tantum est intra limites philosophiæ cuiuslibet effectui proprias assignare causas, illius verò deriuationem bonitatis, & malitiæ constituere tali modo vt malitia nihil polluat quod ab illa mundum esse debeat; ne tamen terreat aliquem ex Philosophis obiectio peregrina. Resp. iuxta varias Philosophorum sententias posse consequentiam negari, & iuxta aliorum mentes abque inconuenienti concedi: illorum in hac re mentes breuiter attingam. Hurt. 2.2. tom. 2. disp. 13. sect. 6. §. 27. respondet actum vitiosum non posse imperare actus charitatis, quia virtutes per se infuse pendunt à gratia Christi, & non parent vitio, idem in doctrina Patris Valsq. respondendum est, qui docet 1.2. disp. 53. c. 5. n. 26. actum fidei vitari non posse, & tamen dependet ab imperio voluntatis. Castran. Banez. Lorc. 2.2. q. 23. art. 1. ad 2. non solum negat actum imperij conuenire vitio in virtutem, sed etiam virtuti inferiori in superiorem, & ita in sententia horum Doctorem dicendum est, actum charitatis nullo alio actu posse imperari, siquidem nullus est illo perfectior. P. Coninch. 2.2. disp. 3. n. 121. affirmat posse vnum actum internum imperari ab alio, & extrinsecè in finem ordinari. negat tamen ab illo moralitatem desumere, vnde iuxta hanc sententiam possemus dicere actum contritionis imperatum ab actu vitioso nullam malitiam trahere ab imperanti. P. Ripalda disp. 65. sectione secunda, numer. 8. consequentiam admittit, & latè probat disp. 50. posse actum internū intrinsecè bonū vitari ex fine extrinsecò ratione actus imperantis.

§. III.

Statuitur imperium inefficax.

Statui dari actus imperantes in voluntate respectu aliorum actuum eiusdem potentie: indaganda est modò natura horum actuum, an videlicet hi actus imperantes efficitur sint ex natura sua, ita vt illis positus non possint non esse actus imperantes, si potentia sit cum omnibus prærequiritis ad tales actus imperandos eliciendos. An verò ita possint influere in actus imperatos vt possint etiā non influere. An verò possint dari actus imperantes vtriusque nature, quidam ex se efficitur, alij verò ex se inefficitur. Ne nomen efficitur fallat, scito, non dici imperium efficitur, eo sensu quo dicitur efficitur cogitatio, quæcumque enim cogitatio, quæ de facto effectum habet etiam si illum potuisset non habere, efficitur dicitur, & in hoc sensu imperium efficitur dici posse quodcumque de facto imperium sentitur, etiam si ex sua natura cum negatione illius componi posset, in præsentia autem alio sensu nostra difficultas intelligenda est, desideramus enim cognoscere, an actus imperantes necessarium habeant connexionem cum imperato necne: & ad hanc difficultatem tractandam, & soluendam, imperium efficitur illud tantum vocamus, quod non potest non cum effectu connecti, & imperium inefficax, quod potest non connecti licet de facto cum illo coniungatur, in §. hoc imperium inefficax statuam, dicturus in sequenti de efficitur.

Triplex potest versari voluntas actu reflexo circa actum directum, 1. actu amoris stricti, quo illi placet bonitas illius secundum se, quin per hunc affectum illa alicui desideret. Secundò, actu complacentiæ quo gaudet de bonitate illa sibi possessa, & acquisita, quatenus illi bona. Tertio, actu desiderij, quo bonitas illa, quæ per amorem in se placet secundum se, desideratur in ordine ad subiectum, & illam mihi cupio, & hic actus dicitur actus desiderij. Non procedet questio de actu amoris stricti, neque gaudij, sed de actu desiderij, an videlicet possit dari desiderij inefficax seu non efficitur respectu actus voluntatis immediate influens in actum imperatum procedentem ab eadem voluntate.

Hurtad. disp. 138. sect. 1. & 2. negat hoc desiderij inefficax, seu hanc actum reflexum voluntatis posse influere in

in actum directum imperatum immediate ab illo procedentem, sed tantum posse influere tale desiderium reflexum inefficax per modum intentionis mouendo immediate ad alium actum reflexum electionis influentem in actum imperatum, v.g. desidero ego inefficaciter actum contritionis propter meam salutem consequendam; ex hoc desiderio inefficaci ex se potest oriri alius actus per modum electionis respiciens idem motum, quod respiciebat illa intentio inefficax, quod dicam efficaciter, volo elicere contritionem propter meam salutem, & talis actus ex se efficax erit & immediate influet in ipsam contritionem, quæ necessario ab electione procedit.

17 Oppositam veriore sententiam tenet Ripalda disput. 66. lect. 4. qui contra Hurtadum adducit testimonium Aug. lib. 8. conf. c. 9. cuius hæc sunt verba: Imperat animus, ut velit animus nec facit tamen. Vnde hoc modo irum, & quare illud non ex toto vult. Non ergo ex toto imperat, na in tantum imperat in quantum vult. Quibus verbis videtur expresse tradidisse Augustinus imperium ex se non efficax. Posset Hurtadus respondere Augustinum loqui de imperio per modum intentionis, quod ipse inefficax admittit, constituit enim intentionem ex se non efficacem, ex qua potest oriri, & non oriri electio. Resicitur tamen hæc solutio ex verbis eiusdem Augustini, ipse enim immediate dixerat: Imperat animus ut moueat manus, & tanta est facilitas, ut vix ad seruitutem discernatur imperium. Deinde annexit: Imperat animus, ut velit animus, &c. En loquitur Augustinus de imperio, quod habet animus respectu animi, id est, voluntas respectu proprii actus eodem sensu, ac loquitur de imperio, quo animus immediate mouet manus, quod imperium immediate mouet ipsam finem, & ad qua immediate procedit motus. Adde in communi modo loquendi intentionem non dici imperium electionis, sed actus ille dicitur imperium respectu actus voluntatis, qui reflexe immediate tendit in illum.

18 Ratione probatur eadem sententia. Datur intentio ex se non efficax, quæ aliquando moueat ad electionem, & possit de facto ad illam non mouere; ergo poterit dari actus reflexus, qui aliquando moueat ad directum, & possit voluntas aliquando ex vi illius pro sua libertate non moueri ad talem actum, sicut enim intentio immediate tendens in finem tanquam in obiectum amatum ponendam extra causam media electione, & positione mediorum, potest esse talis naturæ, ut eademmet possit pro libertate voluntatis mouere ad electionem, & positionem mediorum, & executionem finis, & ad nihil horum mouere, cur non poterit dari volitio reflexa amoris immediate potens ad amorem mouere eiusdem conditionis, cuius influxus dependeat à determinatione voluntatis?

19 Confirmatur: Actus voluntatis diuine quo liberè Deus concurret ad meam volitionem liberam, immediate est amor ipsius volitionis liberæ, qui ex se indifferens est ad concurrendum vel non concurrendum ad meam volitionem dependentem à mea determinatione, ut probò 2. Physicor. Contro. 10. ergo potiori ratione poterit actus propriæ voluntatis creatæ tendens in actum, ad quem potest conducere independentem à determinatione eiusdem voluntatis, facilius enim intelligitur concursus meæ volitionis dependere ab alia mea libera volitione quam volitionis diuine dependentem à mea volitione. Si dicas Deum ita velle meam volitionem dependentem à mea determinatione, ut mihi ius libertatis integrum relinquat, non contradicam, sed quid ad rem? cur ego non potero velle meam volitionem saluâ libertate volitionis reflexæ?

20 Confirmatur secundo: Voluntas potest absque actu imperante elicere actum imperatum seu reflexe volutatem, ergo potest illum elicere ex vi eiusdem imperantis. Probo consequentiam. Velle elicere actum ex se voluntatem afficit circa talem actum volitum, & illam per se & formaliter inclinat ad illum elicendum, ergo si alius voluntas sit potens, talis actum elicere, quamuis minima & exilis sit inclinatio poterit, illa adinuari voluntas ad talem actum elicendum.

21 Tertio, Motus primò primi qui in voluntate insurgunt circa aliquod obiectum, illa inclinant, ut tale obiectum liberè amet, & hac ratione à SS. Patrib. hi motus respectu actuum conducentium ad meritum, gratia per Christum appellantur, & tamē non mouent efficaciter, sed saluâ libertate, quâ destruerent, si efficaciter mouerent: ergo potest dari actus voluntatis inefficaciter mouens ad alios actus. Nec valet responderi hos motus tantum mouere per modum electionis mediis aliis actibus reflexis, qui se habeant per

Franc. de Ouedo, Philosoph. Tom. I. I.

modum electionis; hoc enim est contra communem Theologorum sententiam. Deinde hoc admissio in eandem difficultatem incidit Hurtado, quia vel ille actus reflexus immediate mouens per modum electionis est ex se efficax, vel non: si dicat ex se non esse efficacem, iam concedit posse actum non efficacem ex se immediate influere in alium actum: si dicat esse efficacem destruit libertatem talis actus, quod absurdissimum est, quia sequitur nullum actum directum procedentem ab actu primo insurgente in voluntate esse liberum in se, sed tantum in electione, quæ reflexe fertur in illum.

22 Affinis est ratio præcedenti alia desumpta ex communi opinione Theologorum; id est, omnes actus meritorios imperari à charitate, in qua si omne imperium ex se esset efficax, omne imperium libertatem destrueret, & omnis actus esset necessarius, & consequenter nullus actus, qui non esset charitatis, meritorius esset iuxta communissimam sententiam, quæ tantum actum in se formaliter libero meritum tribuit, quod concedere durum sane est.

23 Vltima ratio sumitur à priori ex natura ipsius voluntatis, quæ talis est ut ipsa possit se determinare per volitionem liberâ allectâ & attractâ ab alio non prædeterminatæ, sed tantum inclinante ad actum saluâ libertate voluntatis, ut patet in cognitione obiecti indifferenter propositi, quæ inclinat voluntatem ad actum saluâ libertate ipsius voluntatis, ex vi cuius voluntas mouetur ad actum: ergo eodem modo poterit volitio inclinare ad aliam volitionem saluâ libertate volitionis, ad quam inclinat, & ferri in illam cum indifferenter, ad influendum de facto, vel non influendum dependenter à determinatione voluntatis, ita ut non solum volitio necessaria, sed etiam libera valeat imperari.

24 Nihil apud Hurtadum inuenio contra hanc conclusionem præter ea quæ obici possunt, contra omnes actus imperantes tam efficaces, quam non efficaces, neque aliquid momenti existimo posse adduci in suffragium sententiæ Hurtadi: si obicias actiones externas non posse dependere ab imperio inefficaci, sed necessario requiritur imperium efficax, & ex hoc inferas idem dicendum esse de actionibus externis. Respondeo facile actiones externas in se non esse liberas formaliter, ac proinde ut absolute sint, requiri ex parte actus primi absolutum determinatum, quod penitus absorbeat indifferenciam illarum ad existendum, vel non existendum, actiones verò internas voluntatis esse formaliter liberas, ac proinde posse voluntatem se ipsam per illas determinare, etiam si imperium, quod se tenet ex parte actus primi, absolute non eas determinet, sed tantum inclinet ad illas.

§. IV.

Statuitur imperium efficax voluntatis respectu actum eiusdem potentia.

25 Actus efficaciter imperans dicitur ille qui talis est nature, ut eo posito non possit non esse actus imperatus, & necessario sit ille elicendus ex suppositione illius. In hoc sensu inquirimus an possit voluntas habere aliquem actum reflexum, qui illam necessario determinet ad actum, quem respicit tanquam obiectum; verbi gratia, an possit habere actum charitatis quo dicat, volo propter Deum summè beatum, elicere actum internum misericordie, qui quidem actus charitatis talis sit, ut illo posito non possit actus misericordie non elici à voluntate. Difficultas hæc, ut rectè notauit Suarez t. de gratia, lib. 11. c. 11. n. 10. locum inuenit quando voluntas dicit, volo hic & nunc actum misericordie, quia si tantum actus reflexus respiceret actum misericordie futurum, nullo modo posset voluntatem ad illum determinare, quia desiderium quod habeo de actu voluntatis creatinæ die faciendo, hic & nunc non virget, creatinæ autem die iam non erit, ac proinde non inclinabit ad actum per se ipsum, nisi mediâ sui cognitione, quæ nullum obiectum proponet necessario determinans voluntatem, quia potest hæc hodie decernere contra id quod heri efficaciter decreuerat; quod si actus heri elicetus adhuc dureret, poterit voluntas ab illo in instanti, in quo virget illius executio per ipsa decreta cessare, & ipsam, hoc est, actum imperatum omittere. Posset tamen procedere difficultas an possit voluntas permanere in illo actu reflexo tempore pro quo directum decreuerat, & talem actum directum omittere. Facilius tamen difficultas soluetur si procedat questio de actu voluntatis,

qui dicit, hic & nunc volo elicere actum misericordiae, qui in eodem instanti in quo producit, corrumpi non potest, ac proinde si ex sua natura efficax sit, necessarium actum misericordiae inferet.

24 Talem actum possibilem esse affirmat Ripalda disput. 66. sect. 2. Negat P. Vasquez 12. disp. 51. num. 36. actum imperantem ex se efficacem, quia tenet nullum actum imperantem voluntatis immediate influere in imperatum, cuius oppositum defendo. Sicut loco citato n. 11. id negat, quia impossibile iudicat actum imperantem antecederet ad imperatum, quo dicat voluntas, hic & nunc volo amare, quia cum ipsa potens sit amare, nullo alio modo melius amare vellet, quam ipsum amorem exhibendo, ac proinde talis actus reflexus superfluous est, nisi directum comitetur, vel subsequatur, per modum complacentiae, quia gaudeat de amore habito, & iam quasi possessio: si quid probaret haec ratio concluderet nullum actum reflexum voluntatis adhuc ex se non efficacem posse influere in suum obiectum, quod falsum esse satis ostendi. Quapropter respondeo voluntatem posse intendere & velle efficere per actum reflexum volitionem, quam elicere potest, quia ipsa volitio est amabilis & sufficiens terminare actum voluntatis ex se conducentem ad illam exercendam, licet ipsa posset sine tali intentione seu amore reflexo sui ipsius exerceri.

25 Probat hanc sententiam Ripalda: voluntas potest efficaciter imperare id quod est in sua potestate; sed actus contritionis est in sua potestate: ergo voluntas potest illum efficaciter imperare. Confirmatur: voluntas potest appetere efficaciter obiectum quod repraesentatur ut bonum & conducat ad finem intentum ab illa, & aliis est in sua potestate, sed actus contritionis habet has omnes conditiones: ergo voluntas potest illum efficaciter appetere. Respondeo distinguendo primum antecedens. Voluntas potest imperare efficaciter id quod est in sua potestate imperatiue, concedo: quod est in sua potestate elicitiue, nego. Distinctionem explico: in potestate voluntatis est elicere actum contritionis, non tamen est in sua potestate elicere actum imperij ex se efficacem respectu actus contritionis, quia actus contritionis est in potestate voluntatis libertate propria, non vero libertate imperantis, ac proinde potest libere elici, non potest tamen libere (hoc est, imperio libero) efficaciter imperari, quia nequit dari actus imperans ex se efficax respectu actus alius liberi libertate propria. Ex his terminis alios distinctionis accipe: Potentia potest imperare efficaciter quicquid est in potestate illius, distinguo: quod est in potestate voluntatis libertate propria, nego; quod est in potestate voluntatis libertate imperij, concedo. Diverso enim modo est in potestate voluntatis actus contritionis, & actio externa deambulandi, actio enim externa deambulandi est in potestate voluntatis libertate actus imperantis illam, actus vero contritionis est in potestate voluntatis libertate propria eiusdem actus. Ad confirmationem. Respondeo eodem modo voluntatem posse intendere voluntate efficaci obiectum bonum, & conducat ad suum finem, quia tale obiectum est in potestate voluntatis imperatiue, seu libertate imperij, non vero quia est in potestate voluntatis elicitiue & libertate propria. Doctrinam hanc velit noli tenetur admittere Ripalda; fatetur enim ipse actum contritionis efficaciter imperatum amittere suam libertatem, & tantum esse liberum secundario libertate actus imperantis, quo posito sic arguo: Supposita libertate in actu primo ad actum contritionis, actus contritionis in actu secundo liber est in potestate voluntatis, quia potest illum elicere, & non elicere; & tamen voluntas non potest efficaciter imperare talem actum contritionis in actu secundo liberum, quia eo ipso quod imperetur amittit suam libertatem; ergo non potest voluntas imperare efficaciter totum id, quod ipsa potest facere: ergo ex eo quod voluntas sit potens elicere contritionem non inferitur esse potentem illam imperare.

26 Arguit secundum Ripalda. Voluntas potest efficaciter imperare puram omissionem; ergo potest efficaciter imperare actum positum. Respondi potest voluntatem non posse efficaciter imperare puram omissionem actus, ad quem elicendum, vel omittendum voluntas erat indifferens, propter rationem, de actu positivo traditam.

27 Arguit tertio: Poenitentia potest efficaciter intendere suum obiectum, hoc est, compensationem pro peccatis; ergo potest illam efficaciter imperare. Respondeo poenitentiam posse imperare efficaciter suum obiectum, quando hoc est

liberum libertate imperantis, seu imperatiue, non vero quando est liberum libertate propria seu elicitiue. Adde nullum actum virtutis ad contritionem distinctum fore compensationem peccati, si ab aliquo actu imperanti efficaci procederet, quia actus imperatus efficaciter ut tenet Ripalda, & postea probabo, non est liber libertate actus, & consequenter, neque meritorius per se, neque satisfactorius pro peccato, unde si poenitentia efficaciter intenderet misericordiam ad satisfaciendum pro peccato, destrueret virtutem, quam habet actus misericordiae ad talem satisfactionem exhibendam, quia destructa libertate destruitur meritum, & satisfactorius actus; Unde ex hoc capite posset quis moveri ad haec imperia efficacia neganda, ne concedatur hominem formaliter non mereri per actum misericordiae, quem ex motu charitatis, aut aliis virtutibus efficaciter imperavit. Quod docet Ripalda, videlicet actum internum voluntatis, & externum aliarum potentiarum non liberum in se addere rationem meriti supra actum imperantem a quo habent libertatem derivatam, respectu actus internorum probabiliter non caret, similem enim doctrinam tradunt Vasquez & Suarez quos referam Contr. 1. Punct. 3. num. 15. asserentes electionem tantum liberam libertate intentionis in se meritoriam esse. In hac tamen materia oppositum fert communis sententia iuxta quam argumentum infirmum. Suarius enim & alij quos adducit Ripalda asserentes actum efficacem imperantem non addere actui imperato rationem meriti censent actum imperatum adhuc supposito imperio efficaci liberum permanere. Dixi nullum actum virtutis ad contritionem distinctum efficaciter imperatum fore satisfactionem pro peccatis, quia de actu contritionis specialis est difficultas: si enim ex natura sua sit forma sanctificans etiam necessarius elicetus sanctificabit, & erit compensatio pro peccato non per modum meriti, neque per modum compensationis, sed per impossibilitatem formaliter, amittet tamen rationem meriti, quam haberet, si libere elicetur: De hoc Theologi.

Hac sunt fundamenta quibus probat Ripalda posse voluntatem efficaciter per actus reflexos, directos imperare, quibus ego non fido; nihilominus illius conclusionis assentior, & affirmo posse voluntatem actu reflexo alium actum eiusdem potentiae efficaciter imperare, ita ut posito illo imperio non possit non elicere actum imperatum. Mouet ad hanc conclusionem, quia intentio efficax in omnium sententia cogit necessariam voluntatem ad electionem faciendam, ergo potest actus voluntatis procedere ab alio necessario, qui illum reflexe non respicit, ergo potiori ratione poterit procedere ab alio reflexe respiciente talem actum: maior enim apparet connexio inter actum, quo dico, decerno volitionem conductum equi & volitionem decretam; quam inter actum, quo dico volo ire Matritum, & ipsam volitionem equi conductum.

2. Attritio quae quis detestatur peccata, impossibilis est cum peccato actuali, ergo actus quo dico, poenitet me peccasse, & firmiter decerno non peccare impossibile est cum actu peccaminoso omissionis, & commissionis: ergo talis actus urgente precepto de actu misericordiae elicendo necessarius determinat ad actum misericordiae elicendum; ergo est efficax respectu illius mediate vel immediate ut postea explicabo.

3. Pone actum amoris Dei super omnia non esse intrinsecum formam sanctificantem, ut fert probabilis opinio, neque illum comitari, neque praecedere habitum, gratiam, quod de potentia absoluta contingere potuit, etsi demus actum amoris Dei super omnia entitativum naturalem, de facto contingat, & non opponitur cum peccato tanquam amicitia, & inimicitia, iustitia, & iniustitia. Posito illo actu sine sanctificatione nullus Theologus admittet posse cum illo actu existenti peccatum actuale componi: ergo talis actus est imperium efficax mediarum, vel immediatum, respectu omnium actuum, quorum preceptum illo durante urgeat: ergo potest voluntas per unum actum se ipsam determinare ad alium.

Ultimo, quis non rideret hominem dicentem ex se toto animo velle non peccare, & exequi omnes actus preceptos, si illum videret actu peccantem, & omittentem actum misericordiae preceptum; ergo hic actus quo quis ex animo dicit, nolo omittere actum misericordiae, seu volo elicere actum misericordiae, voluntatem determinat ad ipsum actum misericordiae preceptum, dixi actum amoris Dei Sanctitatem seculam & actum amoris Dei naturalem

ralem necessitate voluntatem ad actum præceptum mediare vel immediate, quia postea dicam, hæc imperia confusa non semper immediate determinare voluntatem ad actus imperatos, sed aliquando per modum intentionis media electione, quæ ex motu actus confusè imperantis immediate & expresse imperat tales actus.

Id quod contra hanc conclusionem adducitur, voluntatem esse potentiam liberam, & actus virtutis esse liberos, nullius est momenti, quia voluntas etsi sit potentia libera potest aliquando necessario operari, & plures actus necessario ab illa oriuntur, actus enim virtutis, tunc sunt liberi, quando procedunt à principiis indifferentibus, si verò procedant ab aliquo principio determinato erunt necessarii, sicut contingit in actu charitatis erga Deum in patria elicitum, qui absque libertate à voluntate procedit.

PUNCTUM II.

De imperio particulari indeterminato, & de imperio vago confuso, & vniuersali.

1 Statui iam actum reflexum voluntatis posse habere rationem imperij respectu actus eiusdem potentie, quem respicit tanquam obiectum; quod si alicui conuenit omnium primo actui respicienti tanquam obiectum actum singularem, & determinatum voluntatis. Insuper maior difficultas de actu respiciente obiectum indeterminatum, v.g. de actu voluntatis quo quis dicit, volo elicere actum charitatis vel religionis, an immediate possit esse imperium respectu alicuius determinati, vel an requiratur alius actus quo voluntas dicat, volo elicere hunc actum. Hurt. 2.2. t.2. disp. 137. sect. 6. & disp. 137. sect. 2. & 138. sect. 2. affirmat non posse dari imperium respiciens indeterminatè duos actus voluntatis, Ripalda disp. 66. sect. 3. affirmatiuam partem tuetur: pro qua sic arguit.

2 Posito actu, quo quis dicat, volo elicere actum religionis, vel charitatis, potest voluntas determinatè actum religionis elicere. At tunc actus religionis erit imperatus. Ergo potest dari imperium respectu obiecti indeterminati: maior est certa, quia quocumque imperio secluso potest dari actus religionis: minor in qua vertitur difficultas, visa fuit clara Ripaldæ quia tunc actus ille religionis elicitur, tali modo, vt illo imperio non precedente non eliceretur, posset tamen aliquis & non cæcus, dicere se non videre claritatem illius, & affirmare actum religionis elicitum tantum concomitantè se habere respectu illius imperij indeterminati, & illo deficiente eodem modo eliciendum esse.

3 Arguit secundò Ripalda: posito hoc imperio, volo elicere actum religionis vel charitatis, potest voluntas se determinare ad actum reflexum, quo dicat, volo elicere actum religionis, etiam si primus actus reflexus non maiorem connexionem haberet cum actu alio reflexo imperante religionem, quam cum alio actu reflexo, quo voluntas potest imperare charitatem. Confirmatur: Voluntas ex intentione finis non respiciente magis hoc medium, quam illud, potest moueri ad eligendum hoc medium, & aliud relinquendum, ergo etiam si actus reflexus imperet actum indeterminatum, & æquè respiciat actum charitatis & religionis, poterit voluntas ex vi illius se determinare ad actum religionis. Respondeo admissio antecedenti negando consequentiam primæ probationis, & secundæ confirmationis: cum enim voluntas ex intentione finis respiciente media indeterminatè, eligit hoc singulare & determinatum medium, electio medijs attingit obiectum formale intentionis, & in multorum opinione ipsa electio ab intentione dependet efficienter: vnde optimum caput peti potest ex quo dicamus hunc actum pendere ab illo, sicut assensus consequentis pendet ex assensu antecedentis, in imperio verò assignato cum actus imperatus non attingat obiectum imperantis, & actus imperans sit indifferens ad actum elicitum, & ad alium, qui poterit elici, dicit Hurtado nihil esse in actu directo per quod constituitur dependens ab imperato. Eodem modo respondeo de actu reflexo determinato respectu religionis, qui posset procedere ex actu alio indeterminato, tunc enim actus reflexus secundus respiciet obiectum formale actus primi reflexi respicientis obiectum indeterminatum, & se habebit per modum electionis respectu illius.

4 Dico primò: Quando voluntas dicit, volo elicere actum charitatis vel religionis, & non se determinat ad imperandum hunc potius quam illum, quia illorum naturas nondum inspectas habet, vel quia pro sua libertate, vult sibi integrum relinquere postea decernere, quem actum sit elicitura, ex vi illius volitionis reflexæ nullum imperium habet voluntas vt determinetur ad actum religionis determinatè, & ad actum charitatis, quod si ipsa se determinauerit ad eorum alterum, talis determinatio erit ex libertate voluntatis, quam habet respectu talis actus omnino independens ab imperio precedenti. Ratio huius conclusionis est, quia ex vi talis volitionis reflexæ voluntas adhuc sibi integrum relinquit discernere inter hunc actum faciendum potius quam illum, quod nondum fecerat, quia non perfecte nouerat differentias vtriusque actus, vel quia ex vi talis actus reflexi imperantis nondum volebat potius se ad hunc quam ad illum determinare: ergo productio determinata huius actus, non potest imputari illi volitioni, seu voluntati quatenus elicienti volitionem, per quam ipsas voluntas, ius postea eligendi vnum actum præ alio sibi seruauerat. Exemplum imperij externi rem propalabit. Dicat dominus seruo, placeat mihi te rusticatum petere, vel domi manere, quid verò horum determinatè sis facturus, apud me statuam, tibi que indicabo. Ex vi huius actus nullam habebat seruus obedientie materiam, quod si illo insinuatò rusticatum peteret, posset dominus illi reprehendere, quia rusticatum absque illius voluntate petiisset nec posset seruus dicere, se illius imperio paruisse, quia adhuc dominus voluntatem suam illi non indicauerat practico modo, siquidem maturiori consilio seruus esset facturus.

5 Dico secundò. Quando voluntas rectè inspecta naturam actus charitatis, vel religionis dicit, volo elicere actum charitatis vel religionis, & non se determinat ad hunc potius quam ad illum, quia in vtroque inuenit sufficientem amabilitatem, vt imperetur ab illa, & in neutro rationem aliquam inuenit, qua moueretur ad hunc præferendum illi, vel huic illum, & ita circa vtrumque afficitur, vt nolit sibi reseruare ius eligendi, neque vnum alteri præferendi per alium actum, quia vterque illi placeat, & vult determinationem vnius præ alio annectere ipsius actus productioni, non verò alij actui imperanti hunc præ alio, tunc talis actus poterit obire munus imperij respectu cuiuscumque determinati, quia voluntas absolute placeat in bonitate cuiusvis actus, quem practice amat, indeterminatio autem quam habet respectu obiecti non obest imperio facto potentia libera, quia illa poterit illam determinationem auferre. In hoc enim distinguitur imperium respectu potentie liberæ, & potentie necessariæ, quod potentia libera potest seipsam determinare, & indifferentiam, quam habet imperium per modum actus primi auferre ipso actu secundo, potentia verò, quæ ex se libera non est, non potest hanc indifferentiam auferre: vnde si voluntas dicat, volo petere forum vel rusticatum, potentia locomotiva nullum motum exercet versus illam partem, quovsq; voluntas determinatè dicat, volo me versus hanc partem mouere.

6 Appositum exemplum habes in imperio externo præcepti purificationis, Leuitic. cap. 12. quo præcipiebatur indeterminatè offerri par turturum, aut duos pullos columbarum, & femina quæ determinatè par turturum offerebat, præceptum adimplebat, idem præceptum adimpletura eodem modo, si duos pullos columbarum obtulisset. En actus externus imperatus procedens ab imperio indeterminato: ergo eodem modo poterit dari actus internus imperatus ab imperio indeterminato. Si enim obediens præcepto à superiori imposito potest se determinare inter hoc vel illud obiectum, salua obedientia subditi ad legillatorem, cur non poterit interna libertas determinare actum imperatū respectu imperij interni indeterminati, salua obedientia, quam voluntas potest per vnum actum sibi ipsi exhibere præcipienti per alium.

7 Obiicit Hurtad. disp. 137. sect. 2. Obiectum imperij vagi non potest existere: ergo imperium vagum non potest esse factum illius, neque voluntas potest ex vi huius imperij moueri ad obiectum illius exercendum. Probatur antecedens, obiectum imperij vagi est hic actus vel ille indeterminatus & vagus: sed non potest produci, neque existere actus indeterminatus & vagus: ergo non potest voluntas ex illo imperio moueri ad executionem sui obiecti.